

Περιγραφές Μεταπτυχιακών Μαθημάτων

Α ΕΞΑΜΗΝΟ (ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ)

Μαθήματα κορμού –Υποχρεωτικά (Υ):

1. Μεθοδολογία έρευνας στην Ανθρωπογεωγραφία

Ποσοτικές και ποιοτικές μέθοδοι στην Ανθρωπογεωγραφία. Βασικές έννοιες στατιστικής και ποσοτικών μεθόδων: απογραφική και δειγματοληπτική έρευνα. Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στην ανθρωπογεωγραφία: θεωρητικό υπόβαθρο, μέθοδοι παραγωγής δεδομένων και στρατηγικές ανάλυσης ποιοτικών δεδομένων. Η χρήση ειδικών λογισμικών στην ανάλυση ποιοτικών δεδομένων. Παραδείγματα ανθρωπογεωγραφικών ερευνών.

2. Χώρος-Κοινωνία-Πολιτισμός

Θεωρητικές προσεγγίσεις -κλασική περιγραφική γεωγραφία, Σχολή των Annales και Σχολή του Τοπίου, θετικιστική και ποσοτική επανάσταση, ανθρωπο-οικολογική και συμπεριφορική γεωγραφία, ουμανιστικές φιλοσοφίες και ριζοσπαστικές, δομολειτουργικές, μεταμοντέρνες, μετα-αποικιακές και μετα-δομολειτουργικές κατευθύνσεις, πολιτισμική στροφή, κριτική γεωγραφία και μετα-απεικονιστικές γεωγραφίες. Γεωγραφία του πληθυσμού (παγκόσμιος πληθυσμός, κατανομή των ανθρώπων, μεταβολές του πληθυσμού, σύνθεση του πληθυσμού). Οικονομική Γεωγραφία (αγροτική γεωγραφία, μέθοδοι, τροπικές-έρημος-ηπειρωτικές-ζώνες, κοινοτική οικονομία, οικισμοί της υπαίθρου, μη γεωργικές δραστηριότητες, αλιεία, βιομηχανία, τριτογενής τομέας, η κυκλοφορία, χερσαία, ναυτιλία, αεροπλάνο, τηλεπικοινωνίες, δίκτυα). Η αστική γεωγραφία (οι λειτουργίες των πόλεων, θέση και τοποθεσία, η δομή των πόλεων, η πόλη και η περιφέρεια, συστήματα πόλων).

3. Ζητήματα θεωρίας και πολιτικών περιφερειακού και χωροταξικού σχεδιασμού

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η εμβάθυνση στις θεωρητικές, μεθοδολογικές, πολιτικές και θεσμικές διαστάσεις του περιφερειακού και χωροταξικού σχεδιασμού. Το μάθημα οργανώνεται σε δυο κύριες θεματικές ενότητες: Στην πρώτη θεματική ενότητα εξετάζονται θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητήματα καθώς και ζητήματα πολιτικών, θεσμών και εργαλείων χωροταξικού σχεδιασμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Στη δεύτερη θεματική ενότητα εξετάζονται ζητήματα πολιτικών και εφαρμογής του χωροταξικού σχεδιασμού στην Ελλάδα.

4. Πολεοδομία: από την αστική τέχνη στον πολεοδομικό σχεδιασμό

Το μάθημα θα διερευνήσει το πλαίσιο γέννησης της σύγχρονης πολεοδομίας: αστική τέχνη, πρώτες οργανωμένες απόπειρες σχεδιασμού, μεγάλα πολεοδομικά ζητήματα, η αναγκαιότητα της πολεοδομίας. Θα προσεγγίσει το πλαίσιο του αστικού σχεδιασμού: ορισμοί της πόλης, η αστική ανάπτυξη, η μορφολογία του άστεως, οι ζώνες, η αστικοποίηση, τις τεχνικές της πολεοδομίας: προκαταρκτικές μελέτες, πρόβλεψη, σχεδιασμός ζωνών κατοικίας, βιομηχανίας, μη αστικών περιοχών, της κυκλοφορίας και σε τελικό στάδιο θα διερευνηθεί η εφαρμογή: δημιουργία του πολεοδομικού σχεδίου, εθνικές πολιτικές πολεοδόμησης, η εφαρμογή του πολεοδομικού σχεδίου με αναφορές και στην σύγχρονη Ελλάδα.

Μαθήματα εμπάθυνσης –Κατ’ επιλογή υποχρεωτικά (KEY):

1. Αστική ανάπτυξη και πολιτικές

Η γεωγραφική θέση των πόλεων γίνεται πλέον κατανοητή ως ένας από τους παράγοντες εκείνους που επηρεάζουν τις τοπικές κοινωνικο-οικονομικές προοπτικές. Στα πλαίσια του σεμιναριακού αυτού κύκλου, οι παγκόσμιες πόλεις, αλλά και καινοτόμα αστικά κέντρα και δίκτυα θα προσεγγισθούν ως τοπικά προσδιορισμένοι σχεσιακοί κόμβοι ανάπτυξης. Θα εξεταστεί η προσπάθεια διαμόρφωσης συγκριτικών (αναπτυξιακών) πλεονεκτημάτων μέσα από πρότυπες σχεδιαστικές παρεμβάσεις και πολιτικές. Ειδική έμφαση θα δοθεί στην εξέταση των αστικών πολιτικών της ΕΕ, καθώς και στον τρόπο με τον οποίο αυτές επηρεάζουν τις κατευθύνσεις των αναπτυξιακών προγραμμάτων στις Ελληνικές πόλεις.

2. Καινοτομικά δίκτυα, χώρος και σχεδιασμός

Η πρώτη ενότητα του μαθήματος εμβαθύνει σε θεωρητικά ζητήματα καινοτομικής-δικτυακής χωρικής ανάπτυξης. Πιο συγκεκριμένα εμβαθύνει στα θέματα της τεχνολογικής καινοτομίας και της δικτύωσης των εταιριών στα πλαίσια ανάπτυξης της μεταφορντικής οικονομίας και κοινωνίας της γνώσης και των επιπτώσεων τους στην οργάνωση και ανάπτυξη του γεωγραφικού χώρου. Η δεύτερη ενότητα εμβαθύνει σε θέματα διαδικασιών, θεσμών και πολιτικών σχεδιασμού της καινοτομικής ανάπτυξης του χώρου.

3. Πολιτισμική και Ιστορική Γεωγραφία

Κριτική εμπάθυνση σε μια σειρά ζητημάτων, οντολογικών μοντέλων και επιστημολογικών προσεγγίσεων που αφορούν την πολιτισμική συγκρότηση του χώρου σε διάφορες κλίμακες, στο πλαίσιο της παγκοσμιοποιούμενης κοινωνίας των δικτύων. Πολιτικές, πολιτισμικές και χωρικές ταυτότητες. Πολυπολιτισμικότητα και ομοιογενοποίηση. Οι νέες γεωγραφίες της καθημερινής ζωής. Κοινότητα και τοπικότητα. Διομαδικές σχέσεις και η πολιτική της αντιπροσώπευσης. Μαζική κουλτούρα και καταναλωτισμός.

4. Παγκόσμια γεω-οικονομία και άνιση ανάπτυξη

Το μάθημα εξετάζει τις γεωγραφικές διαστάσεις των παγκόσμιων οικονομικών διαδικασιών και αναδιαρθρώσεων της εποχής μας. Πιο συγκεκριμένα εξετάζονται τα ακόλουθα ζητήματα: Η έννοια της ανάπτυξης και της υπανάπτυξης σε παγκόσμια κλίμακα. Δείκτες και κριτήρια ταξινόμησης των χωρών στον παγκόσμιο γεω-οικονομικό χάρτη. Θεωρίες για την ανάπτυξη και υπανάπτυξη σε παγκόσμια κλίμακα. Η ιστορική και γεωγραφική εξέλιξη της παγκόσμιας οικονομίας. Η άνιση παγκόσμια γεωγραφική κατανομή της παραγωγής και της ανάπτυξης. Η καινοτομία και τεχνολογία ως «ατμομηχανή» της παγκόσμιας γεω-οικονομικής αναδιάρθρωσης. Οι πολυεθνικές εταιρίες και ο ρόλος τους στην παγκόσμια οικονομία και την άνιση γεωγραφική κατανομή της παραγωγής. Γεωγραφικά δίκτυα πολυεθνικών εταιριών και ο ρόλος των κρατικών ρυθμιστικών πολιτικών.

5. Χωρο-κοινωνικές ανισότητες

Κεντρικές θεωρητικές έννοιες της κοινωνικής γεωγραφίας: χώρος και κοινωνία, λειτουργισμός, δομισμός, θεωρία κοινωνική δράσης, θεωρία δομοποίησης, θεωρίες του ‘κοινωνικού χώρου’. Ειδικά θέματα κοινωνικών διαστάσεων του χώρου: χωρο-κοινωνικός διαχωρισμός (socio-spatial segregation) με έμφαση στην εθνικότητα, το φύλο, την ηλικία, την κοινωνική τάξη ή στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων. Αστικά, περιφερειακά και τοπικά κοινωνικά κινήματα και κοινωνικά κινήματα για το χώρο. Η έννοια του κοινωνικού αποκλεισμού: κοινωνικές και χωρικές διαστάσεις. Πολιτικές καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού με έμφαση

στην Ελληνική περίπτωση: από την προσφυγική αποκατάσταση στην Ευρωπαϊκή διάσταση. Η έννοια της φτώχειας – συστήματα μέτρησης της φτώχειας: εννοιολογικές αποσαφηνίσεις, στοιχεία και δεδομένα, θεωρητικό υπόβαθρο, μέθοδοι μέτρησης, χαρτογράφησης και γεωγραφικής απεικόνισης. Αστική κι Αγροτική φτώχεια. Νέες διαστάσεις της φτώχειας. Γεωγραφικές διαστάσεις της φτώχειας και της κοινωνικής ανισότητας στον αναπτυσσόμενο και αναπτυσσόμενο κόσμο. Η περίπτωση της Ελλάδας. Χάρτες φτώχειας (poverty maps) εφαρμογές και χρήσεις τους, διαστάσεις, μέτρηση και δείκτες. Χαρτογράφηση απογραφικών, βοηθητικών και συνδυαστικών δεδομένων. Χωρική ανάλυση εγκληματικότητας.

6. Παγκοσμιοποίηση και γεωπολιτική

Ιστορικές, χωρικές και πολιτικές διαστάσεις της έννοιας «Παγκοσμιοποίηση». Θεωρίες Διεθνών Σχέσεων και οι προσεγγίσεις της Γεωπολιτικής. Χάραξη συνόρων και διαδικασίες αναδιάρθρωσής τους. Ενιαία και απόλυτη επικράτεια. Σχετικές επικράτειες. Εθνικός, Διεθνής, Υπερεθνικός, Παγκόσμιος και Διεθνικός χώρος και Διεθνείς δρώντες. Γεωγραφία των υδάτων και διενέξεις. Ψυχρός Πόλεμος και μετά διπολική εποχή. Ιμπεριαλισμός, Αποικιοκρατία Από-αποικιοποίηση. Τρομοκρατία. Ενεργειακές εξαρτήσεις στη διαμόρφωση της παγκόσμιας γεωπολιτικής και περιβαλλοντικές διαστάσεις της Παγκοσμιοποίησης. Ανταρκτική και Αρκτική. Περιφερειακές εντάσεις και συγκρούσεις. Ευρώπη, Ασία, Αμερική και Αφρική. Χαρτογράφηση και ανάλυση των γεωπολιτικών σχέσεων σε περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο.

Μαθήματα ελεύθερης επιλογής (ΕΕ)

7. Γεωγραφία των μετακινήσεων

Κριτική διερεύνηση και ανάλυση σύγχρονων φαινομένων γεωγραφικής κινητικότητας στο παγκόσμιο κοινωνικό-οικονομικό και πολιτικό τους πλαίσιο. Ανάλυση και ερμηνεία του πολυδιάστατου χαρακτήρα του μεταναστευτικού φαινομένου: παγκοσμιοποίηση και σύγχρονα μεταναστευτικά ρεύματα, εσωτερική και διεθνής μετανάστευση, η κοινωνική γεωγραφία της μετανάστευσης (αστικός και αγροτικός χώρος), μεταναστευτική πολιτική, κοινωνικό-οικονομικές και πολιτισμικές διαστάσεις της μετανάστευσης, πολύ-πολιτισμικότητα και προοπτικές για το μέλλον. Διαπραγμάτευση σε διάφορες χωρικές κλίμακες της γεωγραφικής διάρθρωσης του τουρισμού ως οικονομικού συστήματος και ως κοινωνικού φαινομένου, και της διαπλοκής του με διαδικασίες ανάπτυξης και παγκοσμιοποίησης και με όλες της διαστάσεις της ζωής στις κοινωνίες όπου εκτυλίσσεται.

8. Ανάπτυξη υπαίθρου

Το μάθημα εξετάζει τα μεταβαλλόμενα χωρικά χαρακτηριστικά και τις κοινωνικοοικονομικές αναδιρθρώσεις στην Ευρωπαϊκή και Ελληνική υπαίθρο. Πιο συγκεκριμένα εξετάζονται τα ακόλουθα: Σχέση παγκόσμιων και τοπικών διεργασιών. Αλλαγή παραγωγικών προτύπων και η μεταβαλλόμενη εργασιακή διαδικασία στην υπαίθρο. Η μετα-παραγωγική υπαίθρος. Αλλαγή στις αντιλήψεις, απόψεις και νοοτροπίες για την υπαίθρο και το ρόλο της. Νέες και μεταβαλλόμενες ταυτότητες των κατοίκων της υπαίθρου. Η νέα σχέση του αστικού χώρου με την υπαίθρο και το αγροτο-αστικό συνεχές. Νέοι ρόλοι της αγροτικής παραγωγής και των αγροτών στην υπαίθρο. Μεταβολές στην κοινωνική σύνθεση της υπαίθρου (εγκατάσταση στην υπαίθρο και εσωτερική / εξωτερική μετανάστευση). Πολιτικές ανάπτυξης της υπαίθρου: από το τομεακό στο χωρικό επίπεδο. Λιγότερο ευνοημένες Περιοχές στην Ευρώπη και στην Ελλάδα.

9. Μέθοδοι Προβολής και Διδασκαλίας της Ανθρωπογεωγραφίας

Το μάθημα σκοπό έχει να εμβαθύνει σε βασικές έννοιες της διδακτικής της Γεωγραφίας και ταυτόχρονα να αποτελέσει τη βάση για την κατανόηση και εφαρμογή των βασικών εννοιών και σχέσεων της Ανθρωπογεωγραφίας στη διδασκαλία της Γεωγραφίας στα

σχολεία. Συγκεκριμένα στοχεύει στην ανάπτυξη σύγχρονων καινοτόμων διδακτικών προσεγγίσεων θεμάτων, ζητημάτων, προβλημάτων της Ανθρωπογεωγραφίας μέσα στα πλαίσια της διεπιστημονικής, συνθετικής και χωρικής της διάστασης. Να προτείνει μοντέλα διδασκαλίας ανθρωπογεωγραφικών θεμάτων που διαπραγματεύεται η Γεωγραφία στο σχολείο. Επίσης θα υποστηρίζει τον σχεδιασμό διδακτικών ενοτήτων και τη δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού βάσει των νέων αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών Γεωγραφίας και τρόπους αποτελεσματικότερης χρήσης του.